ଚତୁର୍ଥ ପାଠ

ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ବିଖଣ୍ଡୀକରଣ

(Disintegration of Soviet Union)

ଐତିହାସିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଘଟଣା ହେଉଛି ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ବିଲୟ ଯାହା ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧ ଓ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ପ୍ରତିଯୋଗିତାର ଅବସାନ ଘଟାଇଥିଲା । ୧୯୧୭ ମସିହାରେ ରୁଷ୍ ଦେଶରେ ଏକଛତ୍ରବାଦୀ ଓ ଅତ୍ୟାଚାରୀ ଜାର୍ ଶାସନ ବିରୋଧରେ ବୋଲସେଭିକ୍ ଆନ୍ଦୋଳନ ସଂଘଟିତ ହେବାଦ୍ୱାରା ଜାର୍ ଶାସନର ପତନ ହୋଇଥିଲା । ୧୯୨୩ ମସିହାରେ ଭ୍ଲାଡିମିର୍ ଲେନିନ୍‌ଙ୍କ (Vladimir Lenin) ନେତୃତ୍ୱରେ ୧୫ଟି ରାଜ୍ୟର ସମାହାରରେ ସାମ୍ୟବାଦୀ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଥିଲା । ଲେନିନ୍‌ଙ୍କର ନୂତନ ଅର୍ଥନୈତିକ ନୀତି ଦ୍ୱାରା ୧୯୨୧ ମସିହାରୁ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ସଂସ୍କାର ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ୧୯୨୮ ମସିହାରେ ଯୋସେଫ୍ ଷ୍ଟାଲିନ୍ (Joseph Stalin)ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଫଳରେ ଖୁବ୍ କମ୍ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘ ଏକ କୃଷିପ୍ରଧାନ ରାଷ୍ଟ୍ରରୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ ରାଷ୍ଟ୍ରରୂପେ ବିଶ୍ୱରେ ନିଜର ପରିଚୟ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିଥିଲା ।

(ଯୋସେଫ୍ ଷ୍ଟାଲିନ)

ତୁମେ ଜାଣିଛ କି ?

ରୁଷର ସମ୍ରାଟମାନେ ୧୫୪୭ ମସିହାରୁ ଜାର୍ ଉପାଧି ଧାରଣ କରୁଥିଲେ । ୧୫୪୭ ମସିହାରେ ଚତୁର୍ଥ ଇଭାନ୍ (Ivan IV) ୧୭ ବର୍ଷ ବୟସରେ ରୁଷର ପ୍ରଥମ ଜାର୍ ହୋଇଥିଲେ । ଶେଷ ଜାର୍ ଦ୍ୱିତୀୟ ନିକୋଲସ୍ (Nicholas II) ୧୯୧୭ ମସିହା ଫେବ୍ରୁଆରୀ ବିପ୍ଳବ ଦ୍ୱାରା ଗାଦିଚ୍ୟୁତ ହୋଇଥିଲେ ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ଶେଷ ବେଳକୁ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘ ପୃଥିବୀର ଦ୍ୱିତୀୟ ବୃହତ୍ ଅର୍ଥନୈତିକ ଶକ୍ତିରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ପରେ ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟତମ ବୃହତ୍‌ଶକ୍ତି ଭାବରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଷ୍ଟାଲିନ୍‌ଙ୍କର ବଳିଷ୍ଠ ନେତୃତ୍ୱ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱରେ ସାମ୍ୟବାଦର ଲୌହ ପରଦାକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହାର ପ୍ରଭାବ ଓ ପ୍ରତିପତ୍ତିକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିଥିଲା । ୧୯୪୯ ମସିହା ବେଳକୁ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘ ପୂର୍ବ ଇଉରୋପୀୟ ଦେଶ ଯଥା ପୋଲାଣ୍ଡ, ହଙ୍ଗେରୀ, ଚେକୋସ୍ଲୋଭାକିଆ, ରୁମାନିଆ, ବୁଲଗେରିଆ, ଆଲବାନିଆ, ପୂର୍ବ ଜର୍ମାନୀ ପ୍ରଭୃତିରେ ସାମ୍ୟବାଦୀ ଶାସନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲା । ଷ୍ଟାଲିନ୍ ୧୯୫୩ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ଶାସନ ଦୃଢ଼ ହସ୍ତରେ ପରିଚାଳନା କରିଥିଲେ ।

ତୁମେ ଜାଣିଛ କି ?

୧୯୨୩ ମସିହାରେ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘ ନିମ୍ନଲିଖିତ ୧୫ଟି ରାଜ୍ୟକୁ ନେଇ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା :-

ରୁଷିଆ	କାଜାଖସ୍ତାନ୍	ଉଜ୍‌ବେକିସ୍ତାନ୍
ବେଲାରୁଷ୍	କିରଗୀଜ୍‌ସ୍ତାନ	ଜର୍ଜିଆ
ୟୁକ୍ରେନ୍	ମୋଲଡୋଭା	ଲିଥୁଆନିଆ
ଆର୍ମେନିଆ	ତୁର୍କମେନିସ୍ତାନ୍	ଲାଟ୍‌ଭିଆ
ଆଜରବାଇଜାନ୍	ତାଜିକିସ୍ତାନ୍	ଇସ୍ତୋନିଆ

ତୁମ ପାଇଁ କାମ :

ଯୋସେଫ୍ ଷ୍ଟାଲିନ୍‌ଙ୍କ ସମୟରେ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘରେ କିପରି ଦ୍ରୁତ ଅର୍ଥନୈତିକ ଓ ସାମରିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଘଟିଥିଲା ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ବିଭିନ୍ନ ବହି ପଢ଼ି ଏକ ସନ୍ଦର୍ଭ ଲେଖ ।

ଷ୍ଟାଲିନ୍‌ଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁପରେ ନିକିତା କ୍ରୁଷ୍ଚେଭ୍ (Nikita Khrushchev) ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ ।

(ନିକିତା କ୍ରୁଷ୍ଚେଭ୍)

ସେ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ସହାବସ୍ଥାନ ନୀତିରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କ ସମୟରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ସମ୍ପର୍କରେ ସାମାନ୍ୟ ଉନ୍ନତି ଘଟିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଚୀନ୍‌ର ଶାସକ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍‌ଙ୍କ ସହ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ସମ୍ପର୍କ ତିକ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘ ଏବଂ ସାମ୍ୟବାଦୀ ଚୀନ୍ ମଧ୍ୟରେ ତୀବ୍ର ମତଭେଦ ଘଟି ବିଶ୍ୱରେ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ପ୍ରାଧାନ୍ୟ କ୍ଷୁଣ୍ଣ ହୋଇଥିଲା । କ୍ରୁଷ୍ଚେଭ୍ ତାଙ୍କର ଉ... ୀ ମନୋଭାବ ଯୋଗୁଁ କଠୋରପନ୍ଥୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିନ୍ଦିତ ହେଲେ ଏବଂ ୧୯୬୪ ମସିହାରେ କ୍ଷମତାରୁ ଅପସରି ଗଲେ । କ୍ରୁଷ୍ଚେଭ୍‌ଙ୍କ ପରେ ପରେ ଆଲେକ୍ସି କୋସିଜିନ୍ (Alexei Kosygin) ଏବଂ ଲିଓନିଡ୍

(ଆଲେକ୍ସି କୋସିଜିନ୍)

ବ୍ରେଜ୍‌ନେଭଙ୍କ (Leonide Breznev) ସମୟରେ ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକା ସହିତ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଓ ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧ ଯୋଗୁଁ ଏହାର ସାମରିକ ଖର୍ଚ୍ଚ ଯଥେଷ୍ଟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିଲା ।

(ଲିଓନିଡ୍ ବ୍ରେଜ୍‌ନେଭ)

ଅଶୀଦଶକର ଆରମ୍ଭରୁ ମୁଦ୍ରାସ୍ଫୀତି, ଆବଶ୍ୟକ ସାମଗ୍ରୀର ଅଭାବ, କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ହ୍ରାସ ଏବଂ କଳାବଜାରର ପ୍ରଭାବରୁ ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇପଡ଼ିଲା । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ସାମ୍ୟବାଦୀ ଲୌହପରଦା ନୀତି ଯୋଗୁଁ ବିଶ୍ୱସ୍ତରୀୟ ସୂଚନା ପ୍ରଯୁକ୍ତିବିଦ୍ୟାର ଶିଳ୍ପାୟନ ସୁଫଳରୁ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘ ବଞ୍ଚିତ ହୋଇ ଅନଗ୍ରସରତାର ଶିକାର ହୋଇଥିଲା । ଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ର ଆମେରିକାର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ରୋନାଲଡ୍ ରିଗାନ୍‌ଙ୍କ (Ronald Reagan) ଦ୍ୱାରା ଘୋଷିତ ତାରକା ଯୁଦ୍ଧ

ଯୋଜନା ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ଦୁର୍ବଳ ଅର୍ଥନୀତି ଉପରେ ଅତ୍ୟଧିକ ସାମରିକ ଖର୍ଚ୍ଚର ବୋଝ ଲଦି ଦେଇଥିଲା । ୧୯୮୬ ମସିହାର ଚେର୍ଣ୍ଣୋବିଲ୍ ଆଣବିକ ଶକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ରରେ ଦୁର୍ଘଟଣା ହେତୁ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ଆର୍ଥନୀତିକ ଅବସ୍ଥା ବିଶ୍ୱବାସୀଙ୍କୁ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୋଇଥିଲା ।

(ରୋନାଲଡ୍ ରିଗାନ୍)

ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ଏହିପରି ସ୍ଥାଣୁ ଅବସ୍ଥା ଅବସରରେ କେତେକ ଯୁବ ସାମ୍ୟବାଦୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ନୂତନ ଚିନ୍ତାଧାରାର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଘଟି ରାଜନୈତିକ ଓ ଆର୍ଥନୀତିକ ଉଦାରୀକରଣ ଏବଂ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ସହିତ ସୁସମ୍ପର୍କର ଏକ ନୂତନ ଅଧ୍ୟାୟର ସୂତ୍ରପାତ ହୋଇଥିଲା । ୧୯୮୫ ମସିହା ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସରେ ମିଖାଇଲ୍ ଗୋର୍ବାଚେଭ୍ (Mikhail Gorbachev) ସୋଭିଏତ୍ ପଲିଟିବ୍ୟୁରୋର ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ ଭାବେ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ । ତାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ନିକିତା କ୍ରୁଶ୍ଚେଭଙ୍କ ଅଧୀନରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥିବା ଷ୍ଟାଲିନ୍ ବିରୋଧୀ ତଥା ଉଦାରପନ୍ଥୀ ଓ ସଂସ୍କାରବାଦୀ ଯୁବ ବୈଷୟିକ ବିଜ୍ଞାନୀଗଣ ସୋଭିଏତ୍ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦଳରେ ନିଜର ସ୍ଥିତି ଦୃଢ଼ କରିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ସହାୟତାରେ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ରାଜନୈତିକ ଓ ଆର୍ଥନୀତିକ ଅବସ୍ଥାକୁ ସୁଧାରିବା ପାଇଁ ଗୋର୍ବାଚେଭ୍‌ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ଲାସ୍‌ନସ୍ତ (GLASNOST-Political openness) ବା ମୁକ୍ତ ରାଜନୈତିକ କାର୍ଯ୍ୟ କଳାପ, ପେରିସ୍ତୋଇକା (PERESTROIKA - Economic Restructuring)- ବା ଆର୍ଥନୀତିକ ପୁନର୍ବିନ୍ୟାସ; ଏବଂ ଉସ୍କୋରେନିୟେ (USKORENIYE - speed up of economic development) - ବା ଦ୍ରୁତ ଆର୍ଥନୀତିକ ବିକାଶ ପରି କେତେକ ନୂତନ ନୀତି ୧୯୮୬ ମସିହାରେ ଘୋଷିତ ହୋଇଥିଲା ।

ଗ୍ଲାସ୍‌ନସ୍ତ ନୀତିଦ୍ୱାରା ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘରେ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରିବାର ସ୍ୱାଧୀନତା ଏବଂ ସମ୍ବାଦପତ୍ରର ସ୍ୱାଧୀନତା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥିଲା । ସହସ୍ରାଧିକ ରାଜନୈତିକ ବନ୍ଦୀ ଏବଂ ବିରୋଧୀମାନଙ୍କୁ କାରାମୁକ୍ତ କରାଗଲା । ସୋଭିଏତ୍ ସମାଜ ସଂପର୍କିତ ଅଧ୍ୟୟନ ବ୍ୟାପକ ହେଲା ଏବଂ ବହୁ ଗୋପନୀୟ ତଥ୍ୟ ଲୋକଲୋଚନକୁ ଆସିଲା । ୧୯୮୭ ମସିହା ଜାନୁଆରୀ ମାସରେ ଗୋର୍ବାଚେଭ୍ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ୧୯୯୦ ମସିହା ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ୧୫ ତାରିଖରେ ସେ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ପ୍ରଥମ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ରୂପେ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ । ଗ୍ଲାସ୍‌ନସ୍ତ ନୀତି ପ୍ରଣୟନ କରି ସୋଭିଏତ୍ ସାମ୍ୟବାଦୀ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଉନ୍ନତି ସାଧନ କରିବା ଗୋର୍ବାଚେଭ୍‌ଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଗଣମାଧ୍ୟମ ଉପରେ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କୋହଳ ହେବାଦ୍ୱାରା ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ଦୁର୍ବଳତା ଲୋକଲୋଚନକୁ ଆସିଲା ଏବଂ ସରକାର ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଆସ୍ଥା ଓ ବିଶ୍ୱାସ ହରାଇଲେ । ୱାର୍ସ ଚୁକ୍ତି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ପୂର୍ବ ଇଉରୋପୀୟ ରାଷ୍ଟ୍ରସମୂହର ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ବ୍ୟାପାରରେ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ହସ୍ତକ୍ଷେପ ବନ୍ଦକରି ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କୋହଳ କରିଦିଆଯିବାରୁ ସେହି ସବୁ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ସାମ୍ୟବାଦୀ ସରକାରଙ୍କର ପତନ ଘଟିଲା ।

ଆର୍ଥନୀତିକ ପୁନର୍ଗଠନ ଓ ଦ୍ରୁତ ଆର୍ଥନୀତିକ ବିକାଶ ନିମନ୍ତେ ଗୋର୍ବାଚେଭଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଣୀତ ପେରିସ୍ତୋଇକା ଏବଂ ଉସ୍କୋରେନିୟେ ନୀତି ଦ୍ୱାରା ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ବହୁବର୍ଷ ଧରି ମନ୍ଥର ହୋଇଯାଇଥିବା ଅର୍ଥନୀତିରେ କୌଣସି ଉନ୍ନତି ହୋଇ ପାରି ନଥିଲା । ୧୯୯୦ ମସିହା ସୁଦ୍ଧା ସୋଭିଏତ୍ ସରକାର ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତି ଉପରେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ହରାଇଲେ । ଲାଭ ହେଉ ନଥିବା ଉଦ୍ୟୋ[illegible]ଙ୍କୁ

ବଞ୍ଚାଇବାକୁ ଯାଇ ସରକାରୀ ଖର୍ଚ୍ଚ ବଢ଼ି ଚାଲିଲା । ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ସଂଘୀୟ ସରକାରକୁ ରାଜସ୍ୱ ଦେବାକୁ ମନାକରିଦେଲେ । ଫଳରେ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ଅର୍ଥନୀତି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପଡ଼ିଲା ।

କ୍ରମଶଃ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ସାମାଜିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ବିଭେଦ ତୀବ୍ରତର ହେଲା । ସେହି ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡ଼ିକର ନିର୍ବାଚନରେ ସାମ୍ୟବାଦୀ ଦଳ ପରାଜିତ ହୋଇ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳମାନ କ୍ଷମତାକୁ ଆସିଲେ । ଏହାଦ୍ୱାରା ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର କେନ୍ଦ୍ରୀୟ କ୍ଷମତା ଦୁର୍ବଳ ହୋଇଗଲା । ରାଷ୍ଟ୍ରମାନେ ବହୁଦଳୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରି ସମାଜବାଦୀ ଓ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଦଳ ଗଠନ କଲେ । ଉଦାରୀକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ପ୍ରଭାବରେ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଲିଥୁଆନିଆ, ଇସ୍ତୋନିଆ, ଲାଟ୍‌ଭିଆ, ବେଲାରୁଷ୍, ଇଉକ୍ରେନ୍, ମୋଲ୍‌ଡାଭିଆ, ଉଜ୍‌ବେକିସ୍ତାନ, ଜର୍ଜିଆ, ଆର୍ମେନିଆ, ଆଜରବାଇଜାନ୍ ତୁର୍କମେନିସ୍ତାନ ଓ କାଜାଖସ୍ତାନ୍ ପ୍ରଭୃତି ରାଜ୍ୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ଘୋଷଣା କଲେ । ସାମ୍ୟବଦୀ ଦଳକୁ ବାସନ୍ଦ କରାଗଲା ଓ ୱାରସ ଚୁକ୍ତିକୁ ଭାଙ୍ଗି ଦିଆଗଲା । କ୍ଷମତା ଦଖଲ କରିବାପାଇଁ କଠୋରପନ୍ଥୀ ସାମ୍ୟବାଦୀମାନଙ୍କର ସମସ୍ତ ଚେଷ୍ଟା ରୁଷ୍ ସାଧାରଣତନ୍ତ୍ରର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ବୋରିସ୍ ୟେଲ୍‌ତ୍‌ସିନ୍ (Boris Yeltsin) ଙ୍କର ଦୃଢ଼ ପଦକ୍ଷେପ ଯୋଗୁଁ ପଣ୍ଡ ହୋଇଗଲା । ୧୯୯୧ ମସିହା ଡିସେମ୍ବର ୨୫ ତାରିଖ ଦିନ ଗୋର୍ବାଚେଭ୍ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ପଦରୁ ଇସ୍ତଫା ପ୍ରଦାନ କଲେ । ତା'ପର ଦିନ ଅର୍ଥାତ୍ ୧୯୯୧ ମସିହା ଡିସେମ୍ବର ୨୬ ତାରିଖ ଦିନ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଲୋପ ପାଇଲା । ଏହା ପୂର୍ବରୁ ୨୧ ଡିସେମ୍ବର ୧୯୯୧ ମସିହା

(ବୋରିସ୍ ୟେଲ୍‌ତ୍‌ସିନ୍)

ସୁଦ୍ଧା ୧୧ ଗୋଟି ରାଜ୍ୟକୁ ନେଇ ସ୍ୱାଧୀନ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କର ଏକ ରାଜ୍ୟଗୋଷ୍ଠୀ (Commonwealth of Independent States-CIS) ଗଠିତ ହୋଇ ସାରିଥିଲା । ସେହି ୧୧ଗୋଟି ରାଜ୍ୟ ହେଲେ ବେଲାରୁଷ୍ (Belarus), କେନ୍ଦ୍ର ରୁଷ୍ ମଣ୍ଡଳ (Russian Federation), ୟୁକ୍ରେନ୍ (Ukraine), ଆର୍ମେନିଆ (Armenia), ଆଜରବାଇଜାନ୍ (Azerbaijan), କାଜାଖସ୍ତାନ୍ (Kazakhstan), କିର୍ଗୀଜ୍‌ସ୍ତାନ୍ (Kyrgyzstan), ମୋଲ୍‌ଡୋଭା (Moldova), ତୁର୍କମେନିସ୍ତାନ୍ (Turkmenistan), ତାଜିକିସ୍ତାନ୍ (Tajikistan) ଏବଂ ଉଜ୍‌ବେକିସ୍ତାନ୍ (Uzbekistan) । ଡିସେମ୍ବର ୧୯୯୩ ରେ ଜର୍ଜିଆ (Georgia) ସେମାନଙ୍କ ସହିତ ମିଶିବାରୁ ରାଜ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ୧୨ ହେଲା । ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିରକ୍ଷା, ରାଜସ୍ୱ ଆଦାୟ, ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ଓ ଆଣବିକ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ରୁଷ୍ ସରକାର ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ରହିଲେ ।

ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ

୧. **ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ୬୦ ଗୋଟି ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟରେ ଲେଖ ।**

(କ) କାହା ନେତୃତ୍ୱରେ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘ ପୃଥିବୀର ଦ୍ୱିତୀୟ ବୃହତ୍ ଅର୍ଥନୈତିକ ଶକ୍ତିରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା ? କେଉଁ ସବୁ କାରଣରୁ ଏହାର ଅର୍ଥନୀତି ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିଲା ?

(ଖ) ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ରାଜନୈତିକ ଅବସ୍ଥାକୁ ସୁଧାରିବା ପାଇଁ ଗୋର୍ବାଚେଭ୍‌ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କେଉଁ ନୂତନ ନୀତି ଘୋଷିତ ହୋଇଥିଲା ? ଏହାର ପରିଣତି କ'ଣ ହେଲା ?

(ଗ) ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ଆର୍ଥନୀତିକ ଅବସ୍ଥାକୁ ସୁଧାରିବା ପାଇଁ ଗୋର୍ବାଚେଭ୍ କେଉଁ ଦୁଇଟି ନୀତି ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ । ସୋଭିଏତ୍ ଅର୍ଥନୀତି ସେଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା କିପରି ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇଥିଲା ?

(ଘ) ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ରଗୁଡ଼ିକରେ ସାମାଜିକ ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ ବିଭେଦ ତୀବ୍ରତର ହେବାର ପରିଣତି କ'ଣ ହେଲା ?

୨. **ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ୨୦ ଗୋଟି ଶବ୍ଦ ମଧ୍ୟରେ ଲେଖ ।**

(କ) ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧପରେ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘ କିପରି ପୃଥିବୀର ଦ୍ୱିତୀୟ ବୃହତ୍ ଶକ୍ତି ଭାବରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା ?

(ଖ) ଯୋସେଫ୍ ଷ୍ଟାଲିନ୍ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘକୁ କିପରି ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ପରିଣତ କରିଥିଲେ ?

(ଗ) କିଏ ତାରକାଯୁଦ୍ଧ ଯୋଜନା ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ ? ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ଅର୍ଥନୀତି ଉପରେ ଏହାର କି' ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିଥିଲା ?

(ଘ) ୧୯୮୬ ମସିହାରେ ମିଖାଇଲ୍ ଗୋର୍ବାଚେଭ୍‌ଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଘୋଷିତ ନୀତିଗୁଡିକ ଲେଖ ।

(ଙ) ଗ୍ଲାସ୍‌ନସ୍ତ୍ ନୀତିର ପ୍ରଚଳନ ଫଳରେ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘରେ କି ସୁବିଧା ହେଲା ?

(ଚ) ପେରିସ୍ତ୍ରୋଇକା ଓ ଉସ୍କୋରେନିୟେ ନୀତିର ଲକ୍ଷ୍ୟ କ'ଣ ଥିଲା ?

(ଛ) ଗ୍ଲାସ୍‌ନସ୍ତ୍ ନୀତି ପ୍ରଣୟନର କୁପରିଣତିଗୁଡ଼ିକ ଲେଖ ।

(ଜ) କେଉଁ ସବୁ କାରଣ ଯୋଗୁଁ ୧୯୯୦ ମସିହା ସୁଦ୍ଧା ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ଅର୍ଥନୀତି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ହୋଇପଡିଥିଲା ?

(ଝ) ଉଦାରୀକରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାର ପ୍ରଭାବରେ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘରେ କି ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିଥିଲା ?

(ଞ) ରୁଷୀୟ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ସ୍ୱାଧୀନ ହୋଇଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା କେଉଁ ବିଷୟଗୁଡ଼ିକରେ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଋଷ ସରକାର ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ରହିଲେ ?

୩. **ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଗୋଟିଏ ବାକ୍ୟରେ ଲେଖ ।**

(କ) କେବେ ରୁଷ୍ ଦେଶରେ ଜାର୍ ଶାସନ ବିରୋଧରେ ବୋଲ୍‌ସେଭିକ୍ ଆନ୍ଦୋଳନ ସଂଘଟିତ ହୋଇଥିଲା ?

(ଖ) କେବେଠାରୁ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘରେ ଅର୍ଥନୈତିକ ସଂସ୍କାର ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା ?

(ଗ) ଯୋସେଫ ଷ୍ଟାଲିନ୍‌ଙ୍କର କେଉଁ ପଦକ୍ଷେପ ଫଳରେ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘ ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା ?

(ଘ) ଷ୍ଟାଲିନ୍‌ଙ୍କର ବଳିଷ୍ଠ ନେତୃତ୍ୱର କି ପ୍ରଭାବ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘ ଉପରେ ପଡ଼ିଥିଲା ?

(ଙ) ସାମ୍ୟବାଦୀ ଲୌହ ପରଦା ନୀତି ଯୋଗୁଁ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘ କିପରି କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହେଲା ?

(ଚ) ଗୋର୍ବାଚେଭ କେବେ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ପ୍ରଥମ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହୀ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ରୂପେ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ ?

(ଛ) ବୋରିସ୍ ୟେଲତ୍‌ସିନ୍ କିଏ ?

(ଜ) କେବେ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଲୋପ ପାଇଲା ?

(ଝ) କ୍ରୁଷ୍ଚେଭ୍‌ଙ୍କର କେଉଁ ମନୋଭାବ ଯୋଗୁଁ ସେ ଉଦାରପନ୍ଥୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିନ୍ଦିତ ହେଲେ ?

(ଞ) କେଉଁ କାରଣ ଯୋଗୁଁ ପୂର୍ବ ଇଉରୋପୀୟ ୱାର୍‌ସ ଚୁକ୍ତି ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ର ସମୂହରେ ସାମ୍ୟବାଦୀ ସରକାରର ପତନ ଘଟିଥିଲା ?

୪. ନିମ୍ନରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ଚାରିଗୋଟି ବିକଳ୍ପ ମଧ୍ୟରୁ ଠିକ୍ ଉତ୍ତରଟି ସଙ୍ଗେ ତା'ର କ୍ରମିକ ନମ୍ବର ବାଛି ଲେଖ ।

କ. କେଉଁ ସୋଭିଏତ୍ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସମୟରେ ଚୀନ୍‌ର ଶାସକ ମାଓ-ସେ-ତୁଙ୍ଗ୍‌ଙ୍କ ସହିତ ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘର ସମ୍ପର୍କ ତିକ୍ତ ହୋଇଥିଲା ?

(i) ଲେନିନ୍ (ii) କ୍ରୁଷ୍ଚେଭ୍ (iii) ଷ୍ଟାଲିନ୍ (iv) ବ୍ରେଜନେଭ୍

ଖ. ଚେର୍ଣ୍ଣୋବିଲ୍ ଆଣବିକ ଶକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ରର ଦୁର୍ଘଟଣା କେଉଁ ମସିହାରେ ଘଟିଥିଲା ?

(i) ୧୯୮୫ (ii) ୧୯୯୦ (iii) ୧୯୮୬ (iv) ୧୯୯୧

ଗ. କିଏ ୧୯୮୫ ମସିହା ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସରେ ସୋଭିଏତ୍ ପଲିଟିବ୍ୟୁରୋର ସାଧାରଣ ସମ୍ପାଦକ ଭାବରେ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିଲେ ?

(i) ନିକିତା କ୍ରୁଷ୍ଚେଭ (ii) ଆଲେକ୍ସି କୋସିଜିନ୍ (iii) ଲିଓନିଡ୍ ବ୍ରେଜ୍‌ନେଭ (iv) ମିଖାଇଲ୍ ଗୋର୍ବାଚେଭ୍

ଘ. କାହାଦ୍ୱାରା ସୋଭିଏତ୍ ସଂଘରେ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ହୋଇଥିଲା ?

(i) ଭ୍ଲାଡିମିର ଲେନିନ୍ (ii) ଯୋଶେଫ୍ ଷ୍ଟାଲିନ୍ (iii) ନିକିତା କ୍ରୁଷ୍ଚେଭ୍ (iv) ଆଲେକ୍ସି କୋସିଜିନ୍

ଙ. ଜର୍ଜିଆ କେବେ ସ୍ୱାଧୀନ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କର ରାଜ୍ୟ ଗୋଷ୍ଠୀ ସହିତ ମିଶିଥିଲା ।

(i) ୧୯୯୦ (ii) ୧୯୯୧ (iii) ୧୯୯୨ (iv) ୧୯୯୩

୫. ପାଠରେ ଦିଆଯାଇଥିବା ତୁମ ପାଇଁ କାମ ଗୁଡିକ ଶିକ୍ଷକଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶନା ଓ ସହାୟତାରେ ସମ୍ପାଦନ କର ।

●●